

Aleg. 110.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wnioskach Wydziału krajowego w przedmiocie uzyskania tańszego najmu koszar dla c. k. żandarmeryi i podwyższenia noclegowego przez skarb państwa opłacanego.

Wysoki Sejmie!

Do stałych wydatków fundusz krajowy obciążających; należy z mocy ustawy z 8. czerwca 1849 i rozporządzeń ministra spraw wewnętrznych z 18. stycznia 1851 i 1. sierpnia 1851 wydatek na kwaterunek c. k. żandarmeryi w kraju naszym konsystującej.

Z tej ustawy i rozporządzeń obowiązany jest fundusz krajowy dostarczyć mieszkań na umieszczenie c. k. żandarmeryi, a skarb państwa wraca za to funduszowi krajowemu po 2 $\frac{1}{2}$ ct. za każdy dzień i za każdego żandarma.

Zwrot ten ze strony skarbu państwa jest w stosunku wydatków na to z funduszu krajowego łożonych bardzo mały, ponieważ wedle zestawienia w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 13. lipca 1889 do l. 13.959 Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, zawartego, umieszczenie jednego żandarma rocznie przeciętnie 49 zł. 78 ct. kosztuje, zaś skarb państwa do tego tylko kwotą 9 zł. 12 $\frac{1}{2}$ ct. się przyczynia; fundusz krajowy zatem z własnego za umieszczenie jednego żandarma rocznie 40 zł. 65 ct. dodaje, a wydatek ten ogólny z funduszu krajowego ciągle się powiększa, bo liczba żandarmów w kraju ciągle pomnażaną bywa. W ostatnim czasie rozporządzeniem ministra obrony krajowej z dnia 24. maja 1889 l. 8181 został znowu stan żandarmeryi w kraju o 244 ludzi powiększony.

Wydatek na umieszczenie c. k. żandarmeryi w preliminarzu budżetu na rok 1890 Wysokiemu Sejmowi przedłożonym wstawiony został w cyfrze 66.725 zł., a wzrost jego w ciągu lat 9 wynosi 17.270 zł., bo w roku 1880 wynosił jeszcze tylko 49.512 zł.

To coroczne wzmaganie się wydatków na umieszczenie c. k. żandarmeryi spowodowało komisję prawniczą do tego, że w swoim sprawozdaniu o czynnościach departamentu VI. Wydziału krajowego z dnia 17. stycznia 1889 do l. 1108 Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, wyszła z wnioskiem wezwania Wydziału krajowego do obmyślenia środków niżenia czynszów najmu za umieszczenie żandarmeryi przez fundusz krajowy opłacanych i domagania się

z drugiej strony od c. k. Rządu wyższej należytości tak zwanego noclegowego za c. k. żandarmeryę z skarbu państwowego opłacanego. W sprawozdaniu z dnia 13. lipca 1889 przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi przedsięwzięte w tym celu starania i obmyślane środki.

Czynsze, które fundusz krajowy opłaca za wynajęcie mieszkań na umieszczenie c. k. żandarmeryi, zwłaszcza posterunków po małych miasteczkach i po wsiach umieszczonych, są niestosunkowo wysokie, bo wynoszą 180 zł., 200, 250 a nawet 300 zł. za dwie lub trzy izby z kuchnią i piwnicą w chatach na sposób włościański pobudowanych, których cała wartość i koszt wybudowania wraz z gruntem często 800 do 1000 zł. wynosi.

Główną przyczyną tego jest niezawodnie to, że w tych miejscowościach nie ma budynków czynszowych ani zbytecznych, któreby do odnajęcia były przeznaczone i z tego powodu nie ma żadnej konkurencji w ofiarowaniu mieszkań na odnajęcie, a jeśli ktoś znajdzie się skłonny do wynajęcia mieszkania, to żąda zapłaty niestosunkowo wysokiego czynszu, którą Wydział krajowy przyzwolić jest zmuszony, nie mając innych ubikacji do wyboru.

Aby temu zaradzić, Wydział krajowy idąc w myśl wniosku komisji prawniczej zarządził pertraktacje z wydziałami powiatowymi i gminami dla skłonienia tychże do wybudowania domów odpowiednich na umieszczenie żandarmów, zachęcając ich do tego obietnicami zaliczek bezprocentowych na budowę takich domów; pertraktacje te jednakże nie odniosły dostatecznych rezultatów, bo większa część powiatów i gmin, w których posterunki żandarmów się znajdują, oświadczyły się przeciw temu, uzasadniając swoją odmowną odpowiedź na wezwanie Wydziału krajowego tem, że nie widzą z tego żadnej korzyści dla siebie lub nie posiadają na to żadnych funduszy a nawet gminy, które swoją chęć do podjęcia się budowy takich budynków objawiły, znowu zażądały albo tak wysokich zaliczek na budowę, jak n. p. gmina Załósce, która zażądała zaliczki 6000 zł. i zabezpieczenia rocznego czynszu najmu 300 zł., lub znowu domagały się zapewnienia im ze strony Wydziału krajowego wyższego od dzisiaj opłacanego czynszu najmu. Kilka gmin nareszcie zażądało od Wydziału krajowego planów wybudować się mających na ten cel budynków i podania ofert ze strony Wydziału krajowego co do wysokości udzielić się im mającej zaliczki na te budynki, a otrzymawszy na to wyjaśnienie ze strony Wydziału krajowego dalszych pertraktacyj w tej mierze zupełnie zaniechały.

Są tylko dwie gminy, których oświadczenie zasługiwałoby na uwzględnienie, bo i małej wymagają zaliczki i niższego żądają czynszu niż ten, który dotąd za umieszczenie żandarmów w tych miejscowościach fundusz krajowy opłacał, a to gmina Czarny Dunajec, która żąda 450 zł. na reperacje i przeistoczenie dawnego budynku szkolnego na pomieszczenie posterunku c. k. żandarmeryi, i gmina Horodnica w powiecie husiatyńskim, która żąda 1360 zł. zaliczki na pokrycie połowy kosztów wybudować się mającego domu. Gmina ta przedłożyła Wydziałowi krajowemu nawet plany i kosztorys domu i ofiaruje się wynajmować dom taki za czynsz roczny 133 zł., podczas gdy w miejscowości tej obecnie Wydział krajowy rocznie 160 zł. za pomieszczenie żandarmów opłaca.

Lecz Wydział krajowy w celu zniżenia tych wydatków funduszu krajowego poszedł w swoim sprawozdaniu dalej od wniosku komisji prawniczej i mniema, że w niektórych miejscowościach udałoby się czy to zakupić, czy nawet wybudować domy, w którychby żandarmi mogli być umieszczeni za stosunkowo niską bardzo cenę i w skutku tego można sprwadzić znaczne obniżenie tych rocznych wydatków a mianowicie w tych miejscowościach, gdzie czynsz najmu jest zbyt wygórowany.

Jakkolwiek korzyść z zakupu czy wybudowania domów na umieszczenie posterunków żandarmeryi w ogóle i z reguły może być wątpliwą, bo posterunki żandarmów i zmienne i zniesione być mogą rozporządzeniem ministra obrony krajowej a zakupione czy wybudowane domy z funduszu krajowego przez żandarmów opuszczone odsprzedane byćby musiały;

Jakkolwiek utrzymywanie takich budynków, tychże reperacya i cała administracya następcza nadzwyczaj wiele trudności, niedogodności i nawet obawy o straty dla funduszu krajowego, jest to przecież jedyny możliwy nieraz sposób zniżenia czynszu najmu zbyt wygórowanego a już sama możność dana Wydziałowi krajowemu zaradzenia sobie w ten sposób przeciw zbyt wielkim żądaniom czynszu najmu w danych pojedynczych wypadkach może posłużyć do umniejszenia funduszowi krajowemu wydatków ponoszonych z obowiązku dostarczania c. k. żandarmeryi kwater.

Zakupno czy wybudowanie domu z funduszu krajowego na ten cel, nie powinno być z reguły praktykowane ale tylko konieczną potrzebą spowodowane, a w razie tej koniecznej potrzeby zakupna czy wybudowania takich domów, przy oczywiście widocznym zysku z tego wynikającym, musiałyby Wydział krajowy oddać administracyę budynku z funduszu krajowego zakupionego lub wybudowanego, posterunkowi żandarmeryi za ryczałtem umówione wynagrodzenie lub gminom, w którychby się ten budynek znajdował, a które z swej dobrej administracyi u siebie są znane i nadto polecić nadzór i kontrolę nad tem wydziałom powiatowym, a obawa straty w razie odsprzedaży takiego budynku w skutek opuszczenia miejscowości przez żandarmów, nie byłaby znowu tak odstrasżająca od tego przedsięwzięcia, bo te straty stosunkowo nie mogą być wielkie wobec wzmagającej się u nas ludności i objawiającem się dążeniu do o raz szerszego zabudowania się w miasteczkach i po wsiach.

Dostarczenie zatem Wydziałowi krajowemu środków do zakupna i wybudowania mieszkań na umieszczenie żandarmów po wsiach i małych miasteczkach, przyjsięcie gminom z pomocą przez dawanie zaliczek na wybudowanie takich budynków w danych razach i przy odpowiednich warunkach może być w istocie skutecznym środkiem zniżenia wydatków na umieszczenie żandarmów i komisya administracyjna w zasadzie zgadza się, aby udzielić Wydziałowi krajowemu fundusz do jego dyspozycyi na ten cel.

Wydział krajowy proponuje wstawienie na ten cel do budżetu na rok 1890 kwoty 15.000 zł.

Zważywszy jednakże, że wszelkie obciążanie budżetu krajowego na rok 1890 z powodu klęski nieurodzaju, jakim kraj dotknięty został, byłoby w tym roku uciążliwe a nawet inwestycye mające na celu zaoszczędzania funduszu krajowego wobec tej klęski na później odłożone być winny, zważywszy dalej, że Wydział krajowy czy to zakupna czy też budowy domów takich odrazu w wielu miejscowościach przedsięwziąć nie będzie potrzebował a zaliczki gminom na ten cel udzielić się mające są nieznaczne, proponuje komisya administracyjna, aby Wydziałowi krajowemu na ten cel kwotę 5.000 zł. na rok 1890 przyznać dla podjęcia niejako próby o ile to przedsięwzięcie na zaoszczędzenie wydatków funduszu krajowego wpłynąćby mogło.

W razie korzystnej próby postawi Wydział krajowy odpowiednie wnioski wyższego kredytu na ten cel w roku przyszłym.

Drugim środkiem zniżenia tych wydatków byłoby powiększenie należitości noclegowej przez skarb państwa za c. k. żandarmeryę opłacanych, a Wydział krajowy stosując się do wniosków komisji prawniczej stawia wniosek wezwania c. k. Rządu o wyjednanie w właściwej drodze podwyższenia należitości noclegowej z 2 $\frac{1}{2}$ centów na 6 centów za każdego żandarma i za dzień każdy.

Komisya administracyjna oświadcza się i za tym drugim wnioskiem Wydziału krajowego żądania od skarbu państwowego podwyższenia tej należitości noclegowej a mniema, że żądanie to jest zupełnie uzasadnionem, aby skarb państwa w większej ilości pieniężnej, przyczynił się do tego ciężaru i tem samem ulżył funduszowi krajowemu w jego wydatkach, a to ze względu na to, że c. k. żandarmerya jest instytucją państwową dla czuwania i utrzymywania bezpieczeństwa publicznego ustanowioną a obowiązek ten ciąży na c. k. rządzie państwowym, ponieważ c. k. żandarmerya stoi do usług c. k. władz administracyjnych, sądowych i władz wojskowych.

Że kwota $2\frac{1}{2}$ ct., którą skarb państwa przyczynia się do kwaterunku c. k. żandarmeryi w kraju nie stoi w żadnym stosunku do dzisiejszych cen mieszkań w kraju a w szczególności do czynszu, który fundusz krajowy płaci, już wyżej wykazano udowodniając, że fundusz krajowy więcej jak 4 razy nad to za umieszczenie c. k. żandarmeryi płaci niż to wynosi, co mu skarb państwa zwraca.

Należytość noclegowa została dawniej już ustanowioną i że takowa dzisiejszym stosunkom nie odpowiada uznał to poniekąd c. k. rząd sam, skoro ustawą z dnia 11. czerwca 1879 należytość kwaterunkowa za żołnierzy c. k. armii podwyższoną została i już ta sama okoliczność przemawia za żądaniem, aby należytość ta od umieszczenia c. k. żandarmeryi również przynajmniej w tym stosunku podwyższoną została.

Wydział krajowy stawia wniosek żądania podwyższenia tej należytości noclegowej z $2\frac{1}{2}$ na 6 centów, — ponieważ jednakże wedle ustawy powołanej z 11. czerwca 1879 a mianowicie przepisu §. 31 tejże, skarb państwa za kwaterunek żołnierza opłaca 6 centów ale w tej opłacie mieści się należytość $1\frac{3}{10}$ centów za światło i opał, zaś wedle rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 18. stycznia 1850 a mianowicie §. 66 tegoż, wydatki na opał i światło żandarm z swojej płacy ponosić jest obowiązany, przeto stawiając żądanie zrównania należytości noclegowej za umieszczenie żandarmeryi z należytością za kwaterunek żołnierza wypada z tychże 6 centów odtrącić $1\frac{3}{10}$ centów na wydatki za opał i światło, które w tych 6 centach się mieszczą i domagać się podwyższenia tej należytości noclegowej z $2\frac{1}{2}$, na $4\frac{7}{10}$ centów za umieszczenie dzienne jednego żandarma.

Wprawdzie §. 31. powołanej ustawy stanowi tę takse 6 centów od żołnierza umieszczonego w koszarach normalnych, gdy jednakże dla umieszczenia żandarmeryi więcej dogodności wedle istniejących przepisów jest wymaganych, gdy w jednym pokoju więcej jak 2 żandarmów umieszczonych być nie może, gdy dla każdego żandarma żonatego osobny pokój jest przepisany, jak niemniej jeden pokój dla sierżanta, których liczba jest w stosunku do tychże w c. k. armii bardzo znacznie większą, a oprócz tego dla każdego posterunku c. k. żandarmeryi kuchnie i inne uboczne ubikacye mają być dostarczone, więc wymogi umieszczenia żandarma równają się, jeżeli nie przewyższają wymogów koszar normalnych, przeto żądanie należytości noclegowej za kwaterunek żandarmeryi wedle cen dla koszar normalnych ustanowionych jest zupełnie uzasadnione.

Żądanie to słuszne powinno być uwzględnione tem bardziej, że oprócz dwóch, wszystkie Wydziały krajów koronnych Przedlitawii z tem się zgadzają i oświadczyły, że takowe popierać będą. Komisya administracyjna zgadzając się zatem w zasadzie z wnioskami Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Przeznacza się w budżecie na rok 1890 częścią na udzielić się mające gminom zaliczki, które czynszem za kwaterunek c. k. żandarmeryi umarzane być winny, częścią zaś na zakupno, względnie na wybudowanie własnych domów na zakwaterowanie c. k. żandarmeryi na prowincyi kwotę pięciu tysięcy zł. w. a.

2. Wzywa się c. k. Rząd do poczynienia w właściwej drodze odpowiednich kroków w celu podwyższenia noclegowego opłacanego teraz przez skarb państwa na pomieszczenie c. k. żandarmeryi w kwocie $2\frac{1}{2}$ ct. w. a. za jednego żandarma i za jeden dzień do kwoty $4\frac{7}{10}$ ct. jaką skarb państwa z tego samego tytułu opłaca w myśl §. 31. ustęp 1. ustawy z dnia 11. czerwca 1879 Nr. 93. Dz. u. p. dziennie za jednego żołnierza c. k. armii.

We Lwowie dnia 31. października 1889.

Przewodniczący
Ziemiałkowski. w. r.

Sprawozdawca
Klemens Żywicki. w. r.